

Arbeidsdepartementet
Postboks 8011 Dep.
0030 OSLO

Oslo, 24.08.2011

HØRINGSSVAR TIL UTKAST TIL FORSKRIFT TIL LOV OM SOSIALE TJENESTER I ARBEIDS- OG VELFERDSFORVALTNINGEN

Bakgrunn

Fellesorganisasjonen (FO) organiserer over 26 000 barnevernpedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsarbeidere. En rekke av FOs medlemmer arbeider i NAV. Lovverket som regulerer de ulike tjenestetilbudene er ment å sikre brukere gode tjenestetilbud som er tilpasset den enkelte brukers behov og livssituasjon.

Generell innledning

Forslag til forskrift inneholder presiseringer av loven. Kommunene pålegges ikke nye plikter, men enkelte forslag vil innebære endringer i kommunenes rutiner. I loven og i dens forskrifter ligger det store faglige og økonomiske utfordringer dersom utsatte grupper skal få den bistanden de søker og trenger. Om lov om sosiale tjenester med forskrifter skal fungere som sikkerhetsnett for mennesker i behov av sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen, forutsetter det at brukerne møter velkvalifiserte og etisk bevisste praktikere med bred sosialfaglig kunnskap. Videre at ansatte i NAV gis de nødvendige rammer i arbeidet slik at tilbudene blir utformet i samarbeid med brukeren og i samsvar med den enkelte brukers behov og situasjon. Det forutsetter også tilstrekkelig bemanning og at de ansatte tilbys kompetansehevende tiltak og kvalifisert veiledning.

I departementets utkast til forskrift avgrenses forslagene til kun å omhandle: a) personer som ikke er norske statsborgere og som ikke har bopel i riket og b) forslag knyttet til regulering av kvalifiseringsprogrammet. Det har lenge vært et behov for mer presisering av Lov om sosiale tjenester. Det er særlig uheldig at de lokale NAV-kontor opererer med ulike satser på livsopphold. FO anmoder departementet gjennom utarbeidelsen av ny forskrift til loven, om å benytte anledningen til å utarbeide retningslinjer for hele lovens virkeområde i den kommunale sosialtjenesten i NAV.

Kapittel 1. Utenlandske statsborgeres rett til sosiale tjenester

FO vil minne om prinsippet om at alle har rett til en individuell vurdering når en søker bistand etter Lov om sosiale tjenester i NAV. Målsettingen er å sikre den enkelte bruker individuelt tilpassede tjenester som kan bidra til bedre fungering og selvforsørgelse. Dette prinsipp må også gjelde personer som er ofre for menneskehandel og som er i behov av en mer omfattende bistand i tillegg til økonomisk hjelp. Som generell regel heter det at enhver som oppholder seg i EØS-området må kunne forsørge seg selv og ikke være avhengig av ytelser fra det landet de oppholder

FO

Besøksadresse:
Mariboestgt. 13
0183 Oslo

Postadresse:
Pb. 4693 Sofienberg
0506 Oslo

Telefon:
23 06 11 70

Telefaks:
23 06 11 14

e-post:
kontor@fo.no

www.fo.no

Bankgiro:
9001.06.35674

Bankgiro kontingent:
9001.08.71394

Foretaksnr.:
870 953 852 MVA

seg i. FO stiller seg bak dette generelle kravet, men minner igjen om at enhver som søker bistand etter Lov om sosiale tjenester har behov for individuell vurdering inkludert råd og veiledning. Vi minner dessuten om at i den individuelle vurderingen ligger det inkludert vurderinger som omhandler vedkommendes familieforhold, helse og bolig.

Den samme retten til individuell vurdering har også mennesker utenfor EØS-området som oppholder seg lovlig i landet der hensynet til vedkommendes familie må inngå i vurderingen.

§ 2 Personer som har tilbud om statlig innkvartering

Dersom en person som er innvilget opphold i landet blir boende i asylmottaket i påvente av bosetting i en kommune, velger å flytte fra asylmottaket til en kommune på eget initiativ, kan han få avsalg på søknad om kommunale tjenester ved NAV-kontoret. FO stiller seg bak formuleringen om at det kan være situasjoner der det er åpenbart urimelig å vise søker tilbake til statlig asylmottak når det er åpenbare grunner for at vedkommende har flyttet til gjeldende kommune. FO finner det nødvendig å minne om hvilke belastninger det er for mange asylsøkere å bli boende på statlige asylmottak lenge etter at oppholdstillatelsen er innvilget, i verste fall år. Særlig gjelder dette familier med barn. Asylmottak kan aldri gi barn i ulike aldrer en trygg og forutsigbar oppvekst. Vi må derfor forvente at arbeidet med å få mennesker, og særlig familier, raskt ut av asylmottakene intensiveres. Mot denne bakgrunn virker det urimelig og "straffe" mennesker som søker kommunale tjenester i en tilflytningskommune ved å avvise søknaden og henvise dem tilbake til asylmottaket.

§ 3 Personer som er bosatt i en kommune som mottar integreringstilskudd

Også her gjelder regelen om at mennesker som velger å flytte til en annen kommune enn den de har fått tildelt som integreringskommune, kan miste alle rettigheter dersom det ikke foreligger en formell avtale mellom fraflyttingskommunen og tilflyttingskommunen. FO finner det urimelig at en gjennom statlige tiltak forsøker å fjernstyre mennesker som har fått innvilget opphold i Norge hvor de skal bosette seg. Dette er mennesker som på eget initiativ søker å ta hånd om seg selv og sin familie, og som gjør det de fleste av oss gjør, nemlig å søke oss i nærheten av noen vi kjenner eller føler tilhørighet til. I stedet for å henvise disse tilbake til fraflyttingskommunen, anbefaler FO at disse møtes med den samme plikten og kravet om å delta i yrkesrettede tiltak eller i introduksjonsprogram som om de bodde i fraflyttingskommunen. Utgiftene må da refunderes av utflyttingskommunen.

FO kan vanskelig se holdbarheten i argumentet om at en spredt bosetting av ikke vestlige innvandrere og flykninger vil sikre bedre integrering. En spredt bosetting av enkeltpersoner så vel som av familier i mindre kommuner kan i verste fall føre til økt isolasjon, manglende trivsel og dermed til større problemer både for den enkelte, for barn og unge og deres familier så vel som for kommunen. FO vil derfor igjen minne om nødvendigheten av individuelle vurderinger og faglig dømmekraft i utøvelsen av sosialt arbeid i NAV.

§ 4 Personer som ikke har lovlig opphold i Norge

Mennesker som ikke har lovlig opphold i Norge har ikke krav på individuelle tjenester etter sosialtjenesteloven bortsett fra opplysning, råd og veiledning. Imidlertid finner vi det nødvendig å minne om at mange av disse befinner seg i en svært vanskelig situasjon fordi de av gode grunner

ikke har land å returnere til. Vi vil derfor understreke at også disse menneskene må ha rett til nødvendig hjelp inkludert helsehjelp, økonomisk nødhjelp og hjelp til midlertidig bopel.

Mennesker som har fått sine søknader om oppholdstillatelse avslått, men som av helsemessige grunner ikke kan forlate landet, har krav på nødvendig bistand av økonomisk art. Vi ber om at det i denne bestemmelsen også tas inn en setning som tilgodeser eventuelle barns behov og interesser. Barn må gis rettigheter som gjør at de kan delta i sosiale aktiviteter på linje med andre barn så lenge de oppholder seg i landet.

Kapittel 2. Kvalifiseringsprogram.

§ 7 Kvalifiseringsprogrammets innhold

Sosionomer har en sosialfaglig utdanning som gjør dem spesielt kvalifiserte til å kartlegge de sosioøkonomiske og helsemessige forhold som må være ivaretatt i samråd med brukeren før deltakelse i et kvalifiseringsprogram er realistisk. Å bidra til å lette overgangen fra arbeidsledighet eller sykdom til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltakelse i samfunnet forutsetter at problemer knyttet til eventuell familie, helse- og eventuelle rusproblemer og bolig er ivaretatt. Derfor kan det ikke legges til rette for et kvalifiseringsprogram med arbeidstrening og arbeidssøking uten at en også tar i betraktning søkers generelle helse- og sosiale situasjon. Det forutsetter at det etableres et nært samarbeid mellom bruker, fastlegen, spesialisthelsetjenesten og andre kommunale tjenester. Hvis disse forholdene ikke ivaretas, kan arbeidssøker falle ut av programmet med det resultat at han eller hun fratras de grunnleggende rettigheter som denne loven gir.

§ 8 Kvalifiseringsprogrammets varighet

Kvalifiseringsprogrammet er rettet mot søkere som av ulike årsaker har vært ute av arbeidslivet over flere år eller i verste fall ikke har vært i lønnet arbeid. Flere av disse sliter med fysiske og psykiske helseproblemer. Mange av disse kan gi uttrykk for at de vil prøve seg i arbeidslivet, men mangler gjerne den kompetansen og selvtilliten de trenger for å våge denne utfordringen. Disse trenger tett og mye oppfølging om de skal kunne fullføre et arbeidstreningsprogram. Mot denne bakgrunn ser vi det som positivt at programmet kan forlenges en gang med inntil ett år, men vi er allikevel betenkt over at kvalifiseringsprogram på til sammen to år gis kun en gang. Vi mener det kan finnes omstendigheter som gjør det rimelig å forlenge programmet utover to år. Ikke bare er det tale om sårbare mennesker der mange trenger lengre tid enn de fleste til å omstille dagliglivets rutiner og handlinger, men mange har også en helse som tilsier at de må bruke lang tid på å innøve nye utfordringer. Og framfor alt; deltakelse i et kvalifiseringsprogram kan fort bli berørt av hendelser i den enkeltes dagligliv som gjør det vanskelig å fullføre programmet. Men det betyr ikke at tilbudet om deltakelse ikke er aktuelt ved en senere anledning. Derfor er det viktig at kvalifiseringsprogrammets varighet er mer fleksibelt enn vi kan få inntrykk av i § 8.

Kapittel 3. Kvalifiseringsstønad

§ 9 Barnetillegg

Forskning viser at det er noen grupper som er overrepresentert blant de fattige. Det gjelder barn av enslige forsørgere, barn hvis foreldre ikke har stabil tilknytning til arbeidslivet, barn der overføringer utgjør en stor andel av familieinntektene og til sist, men ikke minst barn med bakgrunn fra ikke-vestlige land. Det er også omfattende forskning (bl.a. Fafo-rapport, *Barnefattigdom i Norge*, 2009)

som viser at det å oppleve fattigdom i oppveksten bidrar til at barn har dårligere utsikter som voksne. Fattige barn har større sannsynlighet for selv å bli fattige som voksne. (En viktig forklaring på dette er at fattige barn i mindre grad enn andre barn har hatt mulighet til å utvikle sine ferdigheter og sin kompetanse gjennom barnehage- og utdanningssystemet. Derfor havner de oftere enn andre utenfor arbeidsmarkedet, eller de opparbeider en svak arbeidsmarkedstilknytning.

Mot denne bakgrunn finner vi det forstemmende at det foreslås et barnetillegg på kr. 27,- per dag per barn for fem dager i uken. Det er å bygge opp under barnefattigdom. Vi mener dessuten at det er forskjell å ha barn i førskolealder og barn i ungdomsårene. Ved å bidra til at barn og unge marginaliseres ved at de ikke kan delta på vanlige sosiale aktiviteter som sine jevnaldrende bidrar også på å frata belastede foreldre den motivasjonen de trenger for å mestre overgangen fra å være trygdemottaker til å bli lønnet arbeidstaker.

FO ber om at barnetillegget økes og legges på minimum samme nivå som Statens institutt for forbruksforskning (SIFO) anslår som rimelig nivå.

Vennlig hilsen
Fellesorganisasjonen (FO)

(sign)
Rigmor Hogstad
Forbundsleder

Sølvi Slørdahl
Fagkonsulent